

Максим Яковлев,

кандидат політичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних відносин,

керівник НОЦ «Школа політичної аналітики»,

Національний університет «Кієво-Могилянська академія»

yakovlevmv@ukma.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7774-3513>

ГЛОБАЛЬНИЙ ПІВДЕНЬ, КРАЇНИ ТРЕТЬОГО СВІТУ, ГЛОБАЛЬНА БІЛЬШІСТЬ: ПОНЯТІЙНИЙ РІВЕНЬ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЗА МЕЖАМИ ЄВРОПИ І ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Після початку повномасштабного вторгнення Україна розгорнула активну співпрацю з країнами, які раніше не були в центрі уваги нашої дипломатії або, якщо узагальнити, можна стверджувати, що вони були взагалі відсутні в полі зору української зовнішньої політики. З одного боку, пріоритет євроатлантичного вектора цілком зрозумілий з огляду, серед усього іншого, на потребу ефективнішого руху подалі від росії, а з іншого, використання обмежених ресурсів потребувало формування чітких пріоритетів у зовнішній політиці, відповідно на співпрацю з цілими континентами не вистачало ресурсів. За роки повномасштабної війни стало очевидним, що Україну дуже погано знають не лише в традиційному для нас євроатлантичному просторі, а й за його межами — в Африці, Латинській Америці, Південно-Східній Азії. Україна відкриває нові посольства в Африці та Латинській Америці, ухвалені різні стратегічні документи, приміром «Стратегія розвитку відносин України з державами Африки» (2022 р.) або «Комунікаційна стратегія. Україна — держави Латинської Америки і Карибського басейну 2024 – 2026 рр.». Такий розвиток подій вимагає від нас вдосконалення категоріально-

понятійного апарату, який ми використовуємо, коли говоримо про співпрацю з новими для нас континентами, регіонами, країнами. У цій доповіді я хочу стисло оглянути історію появи і контекст розвитку кількох понять: Глобальний Південь, країни третього світу, країни глобальної більшості.

Поняття «Глобальний Південь», яке зараз особливо критикують за його загальність і, практично як і всі інші поняття, за застарілість, початково задумувалося як термін для привернення уваги до нерівномірного розподілу ресурсів у глобальному вимірі. Появою цього терміна ми завдячуємо документу під назвою «Доповіді Брандта», опублікованому 1980 р. незалежною комісією з міжнародних питань розвитку, яку очолював колишній канцлер Німеччини Віллі Брандт (Independent Commission on International Development Issues, 1980). Назва документа «Північ – Південь: програма виживання» красномовно каже про те, що впроваджені у ній терміни радше стосуються загальної проблеми виживання людства, а не якогось поділу його на частини.

Зараз часто можна почути, що термін «Глобальний Південь» замінив свого часу інший, ще більш неприйнятний зараз термін «країни третього світу». Його ввів в обіг французький демограф, антрополог та економіст Альфред Сові у серпні 1952 р. у своїй статті у виданні *L'Observateur* (Sauvy, 1952). Як і можна очікувати, він взагалі не мав на увазі створювати якусь «ієрархію», натомість А. Сові описав «третій світ» як країни, що не належали до «першого світу», під яким він мав на увазі капіталістичний Захід на чолі зі США, чи «другого світу», тобто комуністичного блоку на чолі з СРСР. Більше того, у своїй статті А. Сові проводив аналогію з «третьім станом» (франц. *tiers état*) Франції часів Старого режиму, який був безправним, але найбільш чисельним і мав потенціал, відповідно «третій світ», як і «третій стан», на думку Сові, був тим, кого забули, експлуатували і зневажали.

Нарешті, поняття «Глобальна Більшість», або «країни Глобальної Більшості» українською мовою звучать не дуже гарно

через переклад англійського словосполучення «global majority», яке відсилає до того, що в країнах, про які йдеться, проживає більшість населення планети (Campbell-Stephens, 2021). Відтак це поняття робить відсилку до значущості і потужності значної частини світу, яка, на жаль, тривалий час була відсутня в центрі уваги української зовнішньої політики.

Список використаних джерел

- Комунікаційна стратегія. Україна – держави Латинської Америки і Карибського басейну 2024–2026 рр. Міністерство закордонних справ України 2024 р. <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/ukraina-derzhavi-latinskoj-ameriki-ta-karibskogo-baseynu.pdf>.
- Стратегія розвитку відносин України з державами Африки. Міністерство закордонних справ України 2022 р. <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/strategiya-afrika-1.pdf>.
- Campbell-Stephens, R. (2021). *Educational leadership and the Global Majority: Decolonising narratives*. Springer International Publishing <https://doi.org/10.1007/978-3-030-88282-2>.
- Independent Commission on International Development Issues. (1980). *North-South: A programme for survival*. Pan Books.
- Sauvy, A. (1952, August 14). *Trois mondes, une planète*. *L'Observateur*, 118, 14.